

Magna Charta Universitatum 2020

Önsöz

Üniversitelerin misyonlarının belirlenmesinde temel alınması gereken ilkeleri ortaya koyan uluslararası bir bildirme ve beyanname olan Magna Charta Universitatum, 1988 yılında, Bolonya Üniversitesi'nin kuruluşunun 900. yıldönümü vesilesiyle imzalanmıştı. İlk ilke bağımsızlık hakkındaydı. Araştırma ve eğitimin, ekonomik ve siyasi güçlerden manevi ve entelektüel yönlerden bağımsız olması gerektiğini ifade ediyordu. İkinci ilke, eğitim ve araştırmanın ayrılmaz bir bütün oluşturması gerektiğini vurguluyor, öğrencilerin bilgi ve daha kapsamlı bir anlama arayışında olduğunu belirtiyordu. Üçüncü ilke, üniversitelerin ayırt edici özelliklerini diyaloga açıklık ve hoşgörü çerçevesinde tanımlayarak üniversitelerin özgür sorgulama ve tartışma için bir alan oluşturduğunu ifade ediyordu.

Magna Charta Universitatum, bu ilkeleri benimseyen üniversitelerin kültür, coğrafya ve tarihin birlikte oluşturdukları etkiler nedeniyle farklı yapılar sergileyebileceğinin bilincindeydi. Bu belge, Avrupa'nın gelişim süreci içinde belirli bir dönemin ürünü olsa da insanı anlama yolunda, bilgi ve etkileşimin kültürler arasındaki sınırların ötesine geçeceği, iletişim ağlarıyla örülü bir dünyayı öngörmüştü.

Bugün içinde bulunduğumuz dünya, ilk bildirgenin kabul edildiği dönemde öngörülmesi mümkün olmayacak derecede kapsamlı iletişim ağlarıyla örülü. Geçen süre içinde, dünya çapındaki üniversitelerin sayısı hızla arttı, türleri, kapsamaları ve misyonları çeşitlendi. Üniversite eğitimi almak isteyen öğrencilerin sayısı ve çeşitliliği tüm dünyada artış gösterirken öğrencilerin bu arayışlarının nedenleri, ailelerinin ve toplumlarının beklentileri de farklılaştı. Üniversitelerdeki yayınların sayısı çok büyük bir artış gösterdi ama uzmanlığa duyulan güvenin kaybolmasıyla birlikte akademiye olan inanç da körelmeye başladı. Öğrenme, eğitim ve araştırma şekilleri, yeni teknolojilerin egemenliği altında hızla değişiyor; üniversiteler bu gelişmeleri bir yandan yönlendiriyor bir yandan da bunları takip ediyor.

Tüm bu değişikliklere rağmen yükseköğretimin toplumsal dönüşüm ve değişime olumlu yönde katkıda bulunma potansiyeli devam etmektedir. Magna Charta Universitatum kapsamında ortaya koyulan ilkeler günümüzde de 1988'de olduğu kadar geçerlidir ve insanlığın sorgulama, çözümleme ve sağlam eylemler vasıtasıyla ilerlemesi için olmazsa olmaz bir önkoşuldur. Yukarıda belirtilen çarpıcı değişiklikler ışığında, imzacı tarafların üzerinde anlaştığı ve yirmi birinci yüzyılda dünyanın dört bir yanında faaliyet gösteren üniversiteler için hayati önem taşıdığına inandıkları sorumluluk ve yükümlülüklerin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu yeni bildirmeye bu nedenle ihtiyaç duyulmuştur.

İlkeler, Değerler ve Sorumluluklar

Üniversiteler, dünyanın ve hizmet ettikleri toplumların beklentileriyle ve yaşadıkları güçlüklerle ilgilenme ve bunlara cevap verme, insanlığın yararı için çalışma ve sürdürülebilirliğe katkıda bulunma sorumluluğu taşıdıklarını kabul eder.

Entelektüel ve manevi özerklik, üniversitelerin ayırt edici özelliğidir ve topluma karşı sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için bir önkoşuldur. Bu bağımsızlık, hükümetler ve toplumun geneli tarafından tanınmalı ve güvence altına alınmalı, kurumların kendisi tarafından da güçlü bir şekilde savunulmalıdır.

Üniversitelerin potansiyellerini hayata geçirebilmeleri için üniversitelerle sivil toplum arasında güvenilir bir toplumsal sözleşme bulunmalıdır; bu kapsamda, akademik çalışmalarda mümkün olan en yüksek kalitenin aranması desteklemeli, kurumsal özerkliğe mutlak saygı gösterilmelidir.

Bilgi üretmek ve yaymak için çalışan üniversiteler, dogmaları ve yerleşik öğretileri sorgular, tüm öğrenci ve öğretim üyelerini eleştirel düşünmeye teşvik eder. Akademik özgürlük sayesinde nefes alabilir, açık incelemeler ve diyalogla beslenirler.

Üniversiteler, eğitim ve araştırma sorumluluklarını yerine getirirken etik ilkeleri ve dürüstlüğü esas alarak güvenilir, sağlam ve erişilebilir sonuçlar ortaya koymaları gerektiğinin bilincindedir.

Üniversitelerin ait oldukları topluluklara karşı üstlendikleri roller ve sorumluluklar vardır. Bilimsel araştırmaların ve akademik çalışmaların yürütüldüğü küresel ve mesleki ağlar içinde yer alırlar, daha önceden üretilmiş bilgi birikiminden yararlanır ve bu birikimin daha da geliştirilmesine katkıda bulunurlar. Ayrıca yerel kültürlerle de bağlıdırlar ve bu kültürlerin geleceği ve zenginleşmesi için büyük önem taşırlar. Bir yandan küresel gelişmelerin içinde yer alırken bir yandan da yerel toplumlar ve ekosistemler için öncü rol üstlenirler.

Üniversiteler ayrımcılıktan uzak, hoşgörü ve saygı ortamlarıdır; farklı perspektiflerin yeşermesine, eşitlik ve adalet ilkeleriyle birlikte kapsayıcılık yaklaşımının hüküm sürmesine olanak tanırırlar. Bu sayede, öğrenci kabulü, işe alma ve yükseltme de dahil olmak üzere akademik hayatın her aşamasında eşitliği ve adaleti öne çıkarmayı taahhüt ederler.

Eğitim bir insan hakkıdır, kamuya aittir ve herkes tarafından erişilebilir olmalıdır. Üniversiteler, eğitimin yaşam boyu süren bir etkinlik olduğunun ve yükseköğretimin bu sürecin bir aşaması olduğunun bilincindedir. Üniversiteler, bu aşamada, hayatlarının çok farklı evrelerinde olabilecek çok farklı öğrencilere hizmet verir.

Üniversiteler, bireylerin ve toplulukların, genellikle eşitlikçi olmayan koşullar nedeniyle, yükseköğretime erişme ya da akademik çalışmaların şekillerini ve içeriğini etkileme konusunda güçlükler yaşayabildiğinin farkındadır. Üniversiteler, insan potansiyelini her yerde açığa çıkarmak amacıyla, farklı seslere ve farklı perspektiflere kucak açmak ve bu farklı seslerle yakından ilgilenmek için yeni yollar arar.

Magna Charta Universitatum 2020'yi imzalayan üniversiteler, ilk bildirgeye bağlılıklarını, yukarıda açıklanan İlkeler, Değerler ve Sorumlulukları benimsediklerini

ve savunduklarını, gezegenin korunması, dünya çapında sağlık, refah ve aydınlanmanın desteklenmesi konusunda üniversitelerin rollerinin güçlendirilmesi için çalışacaklarını beyan eder.

Yönetim Kurulu tarafından 12 Mart 2020 tarihinde onaylanmıştır.